

De Digitale Snelweg

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg

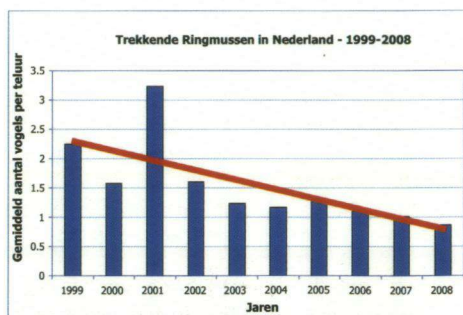
Nummer 78

Peter C. Meijer

Verdwijnen Ringmussen?

Emiel Opdenacker uit België schrijft via een Belgische nieuwsgroep (Belgian_birds@yahoogleroups.com): 'De laatste weken zie ik meer Visarenden dan Ringmussen. Nadat er meer dan vijfendertig jaar lang Ringmussen hadden gebroed in onze tuin (in een landbouwgebied) zijn ze sinds twee jaar volledig verdwenen. Jaren geleden zag je na de oogst op de velden overal grote zwermen Ringmussen. De vorige winter zag ik ze nog regelmatig op de voedertafel en hoopte dat ze toch

zouden gaan broeden in de nestkasten die ik voor hen had opgehangen. Helaas! Men spreekt over de achteruitgang van de Huismus maar met de Ringmus gaat het

Figuur 1 - Aantallen trekkende Ringmussen in Nederland over de periode 1999-2008. (Bron: Trektellen.nl).

Op op de website van de European Bird Census Council (EBCC) is te lezen dat het slecht gaat met de Ringmus.

volgens mij nog veel sneller bergafwaarts. Zeker weet ik het niet maar het zou me sterk verbazen als de meedogenloze landbouw (onder andere maïs) daar toch verantwoordelijk voor is.' Norman van Swelm schrijft in een reactie: 'Mijn indruk is dat het in Nederland ook snel bergafwaarts gaat met de Ringmus. Klopt dat en is de verbouwing van maïs daarvan de oorzaak zoals in het bericht uit België wordt gesuggereerd?'

Gerard Troost van de website <http://www.trektellen.nl> geeft een overzicht van de aantallen getelde trekkende exemplaren in de periode 1999-2008 (zie Figuur 1). Hans van Gasteren wijst op: <http://www.sovon.nl/soorten.asp?euring=15980&lang=nl>. Op deze pagina van Sovon Vogelonderzoek Nederland staan verspreidingskaartjes en grafiekjes met de indexen van het verloop van de populatie van de soort. Deze geven ook een vergelijkbaar signaal. Het gaat niet goed met de Ringmus! Een verdeling per maand van de aantallen op de website van Trektellen.nl zou mogelijk een nog beter beeld geven.

Je zou het niet denken...

Je zou niet denken dat het met de Grote Karekiet in Europa beter gaat dan met de Kleine Karekiet, maar wie het rapport 'State of European Common Birds 2008' bekijkt kan daar zelf kennis van nemen. Het rapport is te verkrijgen via <http://www.ebcc.info/>. Het PDF-bestand is wel behoorlijk groot (4 Mb). In tabellen wordt de voor- en achteruitgang van soorten aangegeven. De Ringmus is ook een soort

die een dalende trend vertoont, hetgeen klopt met de mededeling hierboven.

Koolmezen eten vlermuizen

Op de website: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/8245165.stm> is een filmpje te zien waarop een Koolmees pikt aan een vlermuis. Volgens deze website zien onderzoekers in Hongaarse grotten dat Koolmezen al twee jaar gebruikmaken van overwinterende vlermuizen. Zij pikken deze aan en eten ervan. Vermoedelijk maken zij gebruik van deze manier van voedsel zoeken doordat ander voedsel niet voorradig is, maar hoe ze ertoe zijn gekomen is een raadsel.

Op een website van de BBC staat een artikel over Koolmezen in grotten in Hongarije die – vermoedelijk uit gebrek aan ander geschikt voedsel – jacht maken op overwinterende vlermuizen en deze aanvreten.

Nechisarnachtzwaluw

Twintig jaar geleden bracht een bioloog een vleugel mee uit Ethiopië. Deze was afkomstig van een Nechisarnachtzwaluw *Caprimulgus solala*, een soort die al vanaf 1800 niet meer was gemeld. Gerry Nichols en enkele andere nieuwsgierige onderzoekers gingen naar het gebied waar de vleugel was gevonden. Het was een hele zoektocht, maar volgens twee van hen hebben zij een exemplaar van de soort

weg zien vliegen. Met veel fantasie is dit waar te nemen op:
<http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=106749870&ps=bb4>. Het verhaal is net zo spannend als dat van de Grote Ivoorsnavelspecht waarnaar enkele jaren terug in de Verenigde Staten werd gezocht.

Vier zwaluwen maken wél zomer

Op 12 oktober 2009 lezen wij een persbericht op de URL: http://www.lei.wur.nl/NL/nieuwsagenda/nieuws/Vier_zwaluwen_maken_w%C3%A8l_zomer.htm. Het bericht gaat over het doorrekenen van een plan voor peil aanpassing. Het Landbouw Economisch Instituut (LEI) te Wageningen, een onderdeel van Wageningen Universiteit en Researchcentrum (WUR), heeft berekend dat de inrichting van het veenweidegebied rond Zegveld volgens het '4-zwaluwenmodel' van de Vereniging Natuurmonumenten tot een toename van de maatschappelijke welvaart zal leiden. De belangrijkste batenposten zijn meer biodiversiteit en positieve klimaateffecten. De gedeerde landbouwproductie is de belangrijkste kostenpost.

De Vereniging Natuurmonumenten heeft een visie opgesteld voor het Groene Hart waarbij vier soorten zwaluwen als het ware de inrichting van het gebied bepalen. Dit 4-zwaluwenmodel gaat uit van gerichte zonering van een gebied op basis van een bepaalde peilstrategie. In het model wordt bodemdaling tegengegaan en er is ruimte voor zowel natuur, landbouw als bebouwing.

Voor een maatschappelijke kosten-batenanalyse van dit concept is het toegepast op het veenweidegebied rond Zegveld. Daarbij wordt een slootpeil verondersteld van 30 cm (zomer) en 40 cm (winter) onder de gemiddelde maaiveldhoogte. Bij een dergelijke peilstrategie zou in het gebied meer moerasnatuur ontstaan. Dit moeras-areaal vormt dan de ecologische ruggegraat van het gebied, waar een soort als de 'Moeraszwaluw' (Zwarte Stern) zich thuis zal voelen. Deze zone biedt ook mogelijkheden voor extensieve natuur- en waterrecreatie. Het gebied daaromheen wordt gekenmerkt als boeren natuur, waarvoor de Boerenzwaluw representatief is. Verbrede

landbouw en recreatie (wandelen, fietsen) zijn daar de speerpunten. De volgende ring wordt aangeduid met de Huiszwaluw en kenmerkt zich door intensieve melkveehouderij, waarbij een open landschap past. In de buitenste ring is sprake van stadsnatuur met woningbouw en recreatie. Hiervoor staat de Gierzwaluw model. Inrichting van dit deel van het Groene Hart volgens het 4-zwaluwenmodel zou leiden tot een toename van de maatschappelijke welvaart in dit gebied. Weliswaar wordt er in vijftien jaar tijd voor 20 miljoen euro minder geproduceerd in de landbouw, maar daar staan baten tegenover als biodiversiteit (maximaal 22 miljoen euro) en positieve klimaateffecten (maximaal 51 miljoen euro). Het feit dat het saldo van maatschappelijke kosten en baten voor een natuurontwikkelingsscenario positief is, is overigens geen vanzelfsprekendheid. Het LEI heeft in het verleden ook kosten-batenstudies voor planscenario's uitgevoerd die een negatieve uitkomst hadden. Met deze studie is aangetoond dat het 4-zwaluwenmodel serieuze potenties heeft als leidend inrichtingsprincipe voor het gehele Westelijke Veenweidegebied.

Gaaien en eikels verstoppen

Rienk Slings meldt in een e-mail-bericht: 'Twee, soms drie Gaaien zijn al wekenlang bezig om de Eik in onze tuin leeg te plunderen. De eikels worden een flink eind van ons huis weggebracht. Vandaag zagen we echter tijdens het avondeten een Gaai met een eikel in de snavel in de klimop tegen ons schuurtje aan zitten. Daar verstopte hij de eikel in de wirwar van bladeren en ranken op zo'n anderhalve meter boven de grond. Na de afwas ben ik even gaan kijken. Ik moest nog erg goed zoeken, maar ik vond inderdaad een eikel die verticaal in de klimoprانken verankerd was. De plek was verscholen onder de bladeren.

In Glutz von Blotzheim 'Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 13/III' kon ik niets vinden van verstopplekken bovengronds.'

Dick de Vos reageerde op het bericht als volgt: 'Dit is ook bij ons in de tuin aan de hand geweest: twee plantenbakken hangen twee meter hoog aan de tuinschutting. Op een keer groeiden er twee Eikjes

in. Die kunnen er nooit zijn ingewaaid, want de meest nabije eiken staan 150 m verder. Gaaien zullen de eikels erin gestopt hebben. Ze scharrelen ook in de rest van de tuin. Is het zo bijzonder?'

Ook Norman van Swelm stuurde een reactie: 'Misschien toch even benadrukken welk doel de Gaai nastreeft met het verstoppen van eikels. De bedoeling is dat hij met halfverteerde eikels zijn kuikens volgend jaar kan voeren. Ze zijn in staat duizend of meer verstopte eikels terug te vinden*). Voor de Gaai is het dus niet per se belangrijk waar hij eikels verstopt als ze het komend broedseizoen maar zacht genoeg zijn om de jongen te voeren. Aangezien de Eik bestaat dankzij het werk van de Gaai is het voor de Eik natuurlijk wél belangrijk waar eikels worden verstopt. Er blijven altijd wel eikels achter op plaatsen waaruit eikjes kunnen groeien. Het is overigens niet zo lang geleden dat Gaaien vogelvrij waren omdat men meende dat zij schade toebrechten aan zangvogels en dat terwijl ze een heel ecosysteem in stand houden!'

Duurzaam vogelen

In oktober 2009 gingen heel veel mensen kijken naar de Kaspische Plevier op Texel en naar de Taigastrandloper in de Vreugderijkerwaard, dicht bij Zwolle. Het waren nieuwe soorten voor de Nederlandse Lijst. Wie er nu nog van wil genieten hoeft daarvoor de deur niet meer uit. Guus van Duin nam videobeelden op en zette ze op 'YouTube': <http://www.youtube.com/watch?v=u6Rbs1kpwUA>. Er zijn meer filmpjes te zien onder andere van Red Kite

Media en Carl Derks. De andere filmpjes worden weergegeven zodra u het filmpje van Guus van Duin of Red Kite Media aanklikt. <http://www.youtube.com/watch?v=nb1d5e6JqWk&feature=related>.

In het najaar van 2009 was er onder andere een Taigastrandloper in Nederland. Het was de eerste keer dat deze soort in het land werd waargenomen. Dergelijke verschijnselen trekken altijd veel aandacht. Soms is het echt dringen om een glimp van het wonder te kunnen aanschouwen. Voor wie dergelijke waarnemingen hebben gemist, is het nu mogelijk er gewoon thuis in de luie stoel achter het scherm van een laptop van de genieten. Op YouTube zijn veel filmpjes van bijzondere vogelwaarnemingen te vinden. Ook de waarnemers worden niet over het hoofd gezien. YouTube houdt ook statistieken bij van de mensen die naar de filmpjes kijken. Je kan zien hoe vaak een film bekeken is, maar er worden ook profielen bijgehouden van het kijkerspubliek. Leuk om u ook daar eens in te verdiepen!

Ik pleit ervoor in het kader van duurzaam vogelen dat een ieder die de videobeelden in eigen land op 'YouTube' bekijkt, de soort mag noteren. Er moeten wel enkele voorwaarden komen: iets over de afstand: verder dan 25 km? En ook de tijd: binnen twee dagen moet het beeld bekeken zijn. Zelfs voor uit Nederland verdwijnende soorten als de Kuifleeuwerik hoeven wij de deur niet meer uit: <http://www.youtube.com/watch?v=FQ5qNgd11sY>. Met dank aan Guus van Duin. De opname is in Amersfoort gemaakt. Dus ook naar Venlo hoeft echt niet meer.

Windmolens

Windenergie is groene energie, althans zo beweren veel partijen. Bij de plaatsing van de eerste grote windmolen in de Wieringermeer heeft de Natuurvereniging Wierhaven Joke Windelman onderzocht om iets te vertellen over een onderzoek dat zij een aantal jaren terug heeft uitgevoerd.

Een Kuifleeuwerik bij een benzinepompstation in Amersfoort.

Opnamen van vogels zijn soms gruwelijk. Op YouTube is een filmpje te zien van een gier die geraakt wordt door het blad van een draaiende windmolen. Je ziet de ongelukkige vogel neerstorten. Het beest overleeft de klap maar is ernstig beschadigd. De vraag is hoe het dier zich nog in leven heeft kunnen houden.

Zij had destijds de ervaring dat vogels niet tegen de wicken aanvliegen.

We kijken nog wel eens bij de windmolens in de Wieringermeer, maar we zien geen slachtoffers. Een reden om opnieuw de zaak te bekijken is het filmpje op YouTube: http://www.youtube.com/watch?v=9srPoOU6_Z4&feature=autofb.

Een Vale Gier krijgt een klap van de windmolen. De vogel leeft nog wel, maar voor hoe lang?

Norman van Swelm wijst op het rapport: <http://www.energy.ca.gov/2008publications/CEC-500-2008-080/CEC-500-2008-080.PDF>. In dit rapport staat onder andere dat er in Californië bij 62 windmolens 95 vogels zijn omgekomen, waaronder vijftig roofvogels. De opstellers van het rapport concluderen dat er wordt onderschat hoeveel vogels slachtoffer worden.

Boeken raadplegen via Google Bibliotheek

Dat kan via <http://books.google.com/books>? Ruud Vlek meldt dat daar onder meer ook het zeer informatieve proefschrift over de ornithologie in Nederland dat dr. G. Brouwer schreef, te raadplegen is. Je hoeft er de deur niet meer voor uit. Zie voor de link de website van de auteur.

Informatieve websites

Op 4 september 2009 publiceerde minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) nieuwe Rode Lijsten met bedreigde soorten (zie: <http://www>.

[minlnv.nl/pls/portal/url/page/minlnv/actueel/nieuwsitem?p_news_item_id=24614](http://www.minlnv.nl/pls/portal/url/page/minlnv/actueel/nieuwsitem?p_news_item_id=24614)). Het ging om vijf nieuwe Rode Lijsten met soorten die in Nederland zijn bedreigd. Deze lijsten vervangen de oudere Rode Lijsten voor zoogdieren, reptielen, amfibieën. Het besluit van vaststelling van deze lijsten is te vinden op: http://www.minlnv.nl/pls/portal/url/page/minlnv/actueel/voorlooppagina?p_file_id=42002.

Bedreiging en informatie voor Malta

Er is een website over vogels op Malta: <http://www.birdinginmalta.com>. De zoon van de Maltezer Raymond Galea, Nicholas Galea, is de webmaster van deze zeer informatieve website. Vader Galea is al meer dan dertig jaar ornitholoog op Malta en een fervent ringer. Op de website vindt u plekken om vogels te gaan kijken als u er toch bent en ook een soortenlijst. En natuurlijk is er veel meer informatie. Hopelijk is ook dit een stapje in de goede richting op Malta.

Vreemdelingen, wat doen we ermee?

Het ANP meldt dat de Britten voortaan zonder vergunning op hun eigen land Halsbandparkieten mogen afschieten. Daarvoor is een uitzondering op de wet gemaakt, aldus de Britse krant The Daily Mail op 1 oktober 2009. Voorwaarde is wel dat de vogels snel en humaan worden gedood.

De Halsbandparkiet komt van nature niet voor in Groot-Brittannië en is dus een exoot. Deze relatief grote, groene vogel leeft in groepen en snaait voedsel weg voor de neuzen van kleinere vogels, zoals Merels, Zanglijsters en Huismussen. Ook brengen ze schade toe aan bomen, waar deze exoot soms wel met honderden tegelijk in vertoeft.

Om de inheemse vogelsoorten te beschermen, is dus nu het doodvonnis van de vele Halsbandparkieten getekend. De overheid besloot tegelijkertijd ook toestemming te verlenen voor het afschieten van de Canadese Gans en de Nijlgans. Soorten die ook niet goed opletten wat zij eten. De Monniksparkiet, een veel minder vaak voorkomende exoot, is ook op de Britse lijst gezet. Eerder stonden meeuwen, Eksters en kraaien al op de 'hit-list', zoals critici de lijst noemen.

Boerenzwaluw op nest. Eén van de vele fraaie vogelfoto's die te vinden is op de website van natuurfotograaf Anne Reitsma.

In Nederland leven ook tienduizenden Halsbandparkieten. Vooral in de Randstad zijn deze vogels in groten getale te zien. Hier mogen de parkieten niet worden afgeschoten, hoewel dat wel regelmatig wordt geopperd. Minister Gerda Verburg (LNV) vindt dat het probleem van de Halsbandparkieten niet groot genoeg is om toestemming te geven om de dieren af te schieten.

Met dank aan Henri Bouwmeester voor het attenderen op dit bericht. Harm Niesen nuanceert het bericht: 'Voor alle soorten, waarvan LNV heeft geoordeeld dat ze tot de exoten behoren, geldt dat de Faunabeheerseenheden op zich hebben genomen te 'streven naar de nul-stand'. Een feitelijke verplichting tot

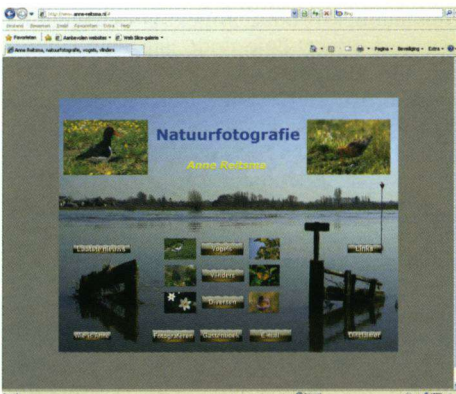
uitroeien dus. Dat geldt voor alle parkieten, Canadese Gans, Nijlgans, Rosse Stekelstaart, Siberische Eekhoorn en Blafhert. Maar ook Kolgans en Rietgans behoren tussen 1 april en 1 oktober tot de exoten!

Een jager mag ze alleen schieten in een gebied waar hij jachtrecht heeft, maar iedere grondgebruiker mag ze op z'n eigen grond vangen en doodknuppelen. Gelukkig mag er in stedelijke gebieden nog niet gejaagd worden en staan deze soorten bij de meeste jagers niet op hun voorkeurslijstje. Net zo zinloos en volstrekt overbodig allemaal in ons land als in Groot-Brittannië dus.'

Website van vogelaars

Al eerder maakte ik melding van de fraaie website van Anne Reitsma. Hij heeft deze weer aangepast en het ziet er fraai uit. Niet alleen vogels, maar ook libellen hebben zijn aandacht. Ga naar: <http://www.anne-reitsma.nl/>.

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren, dan kunt u mij bellen of schrijven. Mijn website vindt u op: <http://www.petercmeijer.nl>. Hier vindt u een link naar *het Vogeljaar* en de genoemde links uit de rubriek 'Vogels kijken langs De Digitale Snelweg'. Ook de websites van vogelaars en vogelorganisaties kunt u er vinden.

De hulsopagina van fotograaf Anne Reitsma.

■ P.C. Meijer, Mossel 16, 1775 JB Middenmeer. Telefoon (0227) 50 35 59, e-mail: digitalesnelweg@petercmeijer.nl.